

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี
Academic leadership of educational institution administrators under
Chanthaburi Provincial Office of Learning Encouragement

สยาม สมใจ¹ สมบัติ เดชบำรุง²

Received : January 19, 2023

Revised : February 2, 2023

Accepted : February 19, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดจันทบุรี และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดจันทบุรี ประชากร ได้แก่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 120 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการปรับใช้ตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน และต่ำสุดคือ ด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นตรงกัน 3 คน เสนอแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) ควรให้รัฐจัดงบประมาณให้มากขึ้น 2) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การของบประมาณมากขึ้นจากส่วนกลาง 4) สร้างผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้หลักและจัดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และ 5) ส่งเสริมการวิจัยกับชุมชนในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษาและเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ

¹ นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Abstract

The objectives of this study were to study 1) academic leadership of educational institution administrators. Under the Office of Learning Promotion Chanthaburi Province and 2) guidelines for developing academic leadership of affiliated executives Office of Learning Promotion Chanthaburi Province, the population includes: educational institution administrators Teachers and personnel Under the Office of Learning Promotion Chanthaburi Province, 120 people. Statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation. and content analysis

The research results found that

1. Academic leadership of educational institution administrators under the Chanthaburi Provincial Learning Promotion Office It was found that the academic leadership of educational institution administrators under the Chanthaburi Provincial Learning Promotion Office Overall academic leadership is at a high level. When considering each item, it was found that seeking new knowledge in deployment all the time It had the highest average, followed by leadership in initiating the use of innovations for teaching and learning, and the lowest was the potential for self-reliance in academic development.

2. Guidelines for developing academic leadership of educational institution administrators under the Chanthaburi Provincial Learning Promotion Office Three experts with the same opinion suggested development guidelines as follows: 1) The government should allocate more budget. 2) Organize training workshops for teachers and educational personnel. 3) Request a larger budget from the central government. 4) Create products to distribute as main income and organize tourist attractions in the community and 5) promote research with the community in the form of local wisdom for education and as local products to increase income for the community.

Keywords : academic leadership

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความก้าวหน้า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน โดยสร้างความเสมอภาคและให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยกำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ การทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่ประเทศชาติต้องการ เกี่ยวข้องกับงานวิชาการโดยตรง เพราะงานวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรงในการบริหารงานวิชาการภายในโรงเรียนของตนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจในการบริหารงานวิชาการดังนี้ สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553 อ้างถึงใน อัครนิย สุกิจใจ, 2560 น. 41) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในการชี้นำ หรือโน้มน้าวใจข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้าใจและเกิดความตระหนักในการรวมพลังและประสานสัมพันธ์ เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อันให้ผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดภารกิจของสถานศึกษา โดยกำหนดไว้ในมาตรา 15 ให้มีการจัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย มาตรา 24-30 ว่าด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรา 38 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา มาตรา 47-51 ว่าด้วยระบบประกันคุณภาพการศึกษาตลอดจนมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบมีอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 มาตรา 39 และ 40 โดยกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป สถานศึกษา หรือโรงเรียน จึงเป็นหน่วยงานสุดท้ายและเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542)

จากบทบาทและภารกิจของสถานศึกษา ดังกล่าวจะเห็นว่า สถานศึกษามีภารกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งจะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ การที่จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ ต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน ดังนั้นงานวิชาการถือเป็นงานหนึ่งซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จการบริหารงานวิชาการ จึงนับว่ามีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญจะต้องดำเนินงานตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งนี้อาจต้องใช้ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ประเทศไทย ได้พยายามพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีคุณสมบัติของภาวะผู้นำทางวิชาการมีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาองค์กรให้มีความเป็นเลิศทางด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ดังเช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการ ไว้ 5 ประเด็น คือ 1) มีวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง 2) มีภาวะผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนาวิชาการ 5) มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ได้อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดผู้บริหารต้นแบบ เพื่อการบริหาร

และจัดการศึกษาในโรงเรียนตามแนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 น. 15 อ้างถึงใน วิเชียร ทองคลี, 2560 น. 17) ได้กำหนดลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบไว้ประการหนึ่ง ได้แก่ ต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการและใช้คำภาษาอังกฤษว่า Instructional leadership พร้อมกับขยายความว่า เป็นผู้ที่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนเป็นผู้สร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้

นอกจากนี้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของประเทศแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงกับมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและการเมือง เพื่อสร้างศักยภาพของคนไทยให้เป็นกำลังคน คุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายและ จิตใจ รวมทั้งสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต ตลอดจนเป็นผู้ที่มีทักษะ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อ การดำเนินชีวิตและการทำงาน เพื่อให้คนไทยเป็นบุคคลที่มีความพร้อม ต่อการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 โดยการบูรณาการความร่วมมือ จากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ในการร่วมกันพัฒนา มาตรฐานการศึกษาไทยสู่สากลอย่างยั่งยืน คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เห็นชอบ “มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561” เพื่อเป็นข้อกำหนด เกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้ สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูป การศึกษาของประเทศ ตลอดจนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ของการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทำให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพลเมือง ที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม โดยมีจุดหมายร่วมกัน คือ อารง ความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก และเกิดค่านิยมร่วมกัน ได้แก่ ความเพียรอันบริสุทธิ์ ความพอเพียง วิถีประชาธิปไตย ความเสมอภาค เท่าเทียม

ปัญหาของการวิจัย คือ เกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือกควรประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ไม่กว้างไกลในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเกณฑ์ที่จะเป็นผู้วางแผนเพียงคนเดียวแล้วสั่งการตามอำเภอใจของตนเองเป็นหลัก จึงทำให้การกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์ แผนงานการดำเนินงาน แผนพัฒนาการศึกษา ระบบการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และความร่วมมือจากทีมงาน 2) ผู้บริหารที่ไม่มีภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอน จะสร้างปัญหาให้กับครูและนักเรียน ในการผลิต พัฒนาสื่อ พัฒนารูปแบบการสอน เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการที่หลากหลาย 3) ผู้บริหารให้การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรวมทั้งงบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการสร้างสื่อให้กับครู 4) ผู้บริหารมีศักยภาพเฉพาะด้านในการพัฒนา งานวิชาการ มีเทคนิคน้อยไม่หลากหลายในการส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการ พัฒนาดตนเอง พัฒนาผู้เรียน พัฒนาริชาการ รวมทั้งการให้คำปรึกษาเรื่องการนิเทศผลงานของครูไม่ชัดเจน 5) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์แคบ ไม่ใจกว้าง หูกว้าง ตากว้าง ในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ที่หลากหลายให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

จากงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพบรรลุเป้าหมายผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการดังกล่าวนี้ รวมทั้งปัญหาด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี

วิธีการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านประชากร** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี จำนวน 120 คน

2. **ขอบเขตด้านตัวแปร** ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ มีดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง 2) มีภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอน 4) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ 5) มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการปรับใช้ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544)

3. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาประชากรเฉพาะ พื้นที่ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี

4. **ขอบเขตด้านระยะเวลา** ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาประชากรเฉพาะ ในปีการศึกษา 2565

5. **กรอบแนวคิดในการวิจัย** การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี โดยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยตามแนวคิดของการเปลี่ยนแปลง การบริหารตามการปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การคัดเลือกผู้บริหารต้นแบบในการปฏิรูปการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการ 5 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอน 3) ด้านส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอน 4) ด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ 5) ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการปรับใช้ตลอดเวลา ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

1. มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง
2. มีภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน
3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอน
4. มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ
5. มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการปรับใช้ตลอดเวลา

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการวิจัยจังหวัดจันทบุรี 5 ด้าน คือ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการวิจัยจังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน

เครื่องมือ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการวิจัยจังหวัดจันทบุรี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอน 3) ด้านส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอน 4) ด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ 5) ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการปรับใช้ตลอดเวลา

เครื่องมือฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการวิจัยจังหวัดจันทบุรี 5 ด้าน ประเด็นของแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ตอนที่ 2

7. การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎีหลักการจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) กำหนดคำนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ต้องการวิจัย กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการสร้างเครื่องมือตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert, 1967 p. 90) ซึ่งเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์คะแนนและความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับตัวแปรที่ต้องการวิจัย และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถาม

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและพิจารณาแก้ไข เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นพิจารณาตรวจสอบความตรงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00

5) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha, 1974, p.161) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.911

6) จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ โดยใช้แบบสำรวจอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

8. แบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยเลือกข้อความในแบบสอบถามเครื่องมือชุดที่ 1 ในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เพื่อนำไปติดต่อขออนุญาตถึงผู้อำนวยการในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในสถานศึกษา
- 2) ส่งแบบสอบถามด้วย Google Form ไปให้ครูในสถานศึกษาตอบแบบสอบถาม
- 3) ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้ เพื่อนำไปประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เทียบเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (John W. Best.1970:190)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3. นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี

10. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ใช้สถิติ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)
- 2) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
- 3) วิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตาราง ในรูปของตารางและการบรรยายประกอบตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวม	N = 120		ระดับ	ลำดับ ที่
	μ	σ		
1. ด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	4.38	0.62	มาก	4
2. ด้านภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน	4.41	0.59	มาก	2
3. ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอน	4.40	0.55	มาก	3
4. ด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ	4.35	0.61	มาก	5
5. ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการปรับใช้ตลอดเวลา	4.42	0.61	มาก	1
รวม	4.39	0.55	มาก	-

จากตาราง 1 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่ 5 มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการปรับใช้ตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.61$) รองลงมา คือ ด้านที่ 2 มีภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.59$) และต่ำสุดคือ ด้านที่ 4 มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.61$)

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นตรงกัน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นตรงกัน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็น 1 คน เรียงลำดับ ดังนี้

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3	สรุป
1. ควรให้รัฐจัดงบประมาณให้มากขึ้น	✓	✓	✓	3
2. จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา	✓	✓	✓	3
3. การของบประมาณมากเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง	✓	✓	✓	3
4. สร้างผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้หลักและจัดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	✓	✓	✓	3
5. ส่งเสริมการวิจัยกับชุมชนในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษาและเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน	✓	✓	✓	3

จากตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นตรงกัน 3 คน เสนอแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) ควรให้รัฐจัดงบประมาณให้มากขึ้น 2) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การของบประมาณมากเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง 4) สร้างผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้หลักและจัดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และ 5) ส่งเสริมการวิจัยกับชุมชนในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษาและเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน

สรุปผล

1. การวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการปรับใช้ตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำในการริเริ่มใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน และต่ำสุดคือ ด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นตรงกัน 3 คน เสนอแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) ควรให้รัฐจัดงบประมาณให้มากขึ้น 2) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การของบประมาณมากเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง 4) สร้างผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้หลักและจัดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และ 5) ส่งเสริมการวิจัยกับชุมชนในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษาและเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน

อภิปรายผล

1. การวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษา ในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักการการมีส่วนร่วมมาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษาในอนาคต มีเป้าหมายการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในแผนพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อรองรับการศึกษาในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมปฏิบัติงานตามความถนัดและความสนใจ ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณการจัดการศึกษาส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำนวัตกรรมที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนารูปแบบการสอน สอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมการจัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ครูพัฒนารูปแบบ เทคนิควิธีจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำผลงานวิจัยในชั้นเรียนมาพัฒนาจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรม

พัฒนาให้มีความรู้และความชำนาญในการใช้นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สนับสนุนและติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาผู้เรียนโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูและนักเรียนได้พัฒนาตัวเองให้สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ จัดสรรงบประมาณพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง ทันสมัยและสะดวกต่อการนำมาใช้อยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเป็นหมวดหมู่ในฐานข้อมูลโรงเรียน จัดหาและให้บริการข้อมูลอินเทอร์เน็ตแก่ครูบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน ส่งเสริมให้จัดทำเว็บไซต์ (Web site) ของสถานศึกษาและปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการเชื่อมต่อเครือข่ายฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เผยแพร่ผลงานการพัฒนาการเรียนรู้หรือพัฒนาผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดทำวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้สถานศึกษามีความเป็นเลิศทางวิชาการ ระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นและสังคมเพื่อปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการนิเทศติดตามระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเครือข่ายผู้ประกอบการ และชุมชนมาร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน เพื่อยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้ครูจัดทำผลงานทางวิชาการและเผยแพร่ผลงานทั้งในและนอกสถานศึกษา สนับสนุนให้มีเครือข่ายการพัฒนาวิชาการทั้งภายในสถานศึกษาและจากองค์กรภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชน สังคม นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนางานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นำผลงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความก้าวหน้าในวิชาชีพจากการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา เปี่ยมพีชนะ(2566 น.260) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยา ภาวะบุตร (2566 น.62) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 1 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสฎาฎ บัญเกิด (2565 น.756) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชญา รูปต๋า(2566 น.25) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นตรงกัน 3 คน เสนอแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) ควรให้รัฐจัดงบประมาณ

ให้มากขึ้น 2) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การของบประมาณมากเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง 4) สร้างผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้หลักและจัดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และ 5) ส่งเสริมการวิจัยกับชุมชนในลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการศึกษาและเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิลิธิ วัชระประดิษฐ์ (2565 น.202-203) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรวางแผนสนับสนุน ตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนาการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ 2) ผู้บริหารควรวางแผนส่งเสริมคณะครูพัฒนาตนเอง ประเมิน และปรับปรุงหลักสูตร และการสอน 3) ผู้บริหารควรวางแผนดำเนินการนิเทศที่หลากหลาย ติดตาม และปรับปรุงการ นิเทศการสอน 4) ผู้บริหารควรศึกษานโยบาย และร่วมกันวางแผน อำนวยความสะดวก ตรวจสอบ สะท้อนผล และปรับปรุงพัฒนาการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานิศ อินทวงค์ โรเบิร์ตสัน (2565 น. 92-93) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคายเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ควรนำความรู้และทักษะใหม่ ๆ สู่ชั้นเรียน และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง 2) ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาทักษะและเทคนิคใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) ควรปลูกจิตสำนึกที่ดีตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและศรัทธาจากชุมชนผู้ปกครองและสังคมภายนอก ด้านการปรับตัว ควรดำเนินการดังนี้ 1) ควรควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองอย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ คิดในเชิงบวก สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง ยอมรับที่จะเรียนรู้อารมณ์ของผู้อื่น เข้าใจอารมณ์ผู้อื่น 2) ควรมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากร ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ด้านการสร้างเครือข่าย ควรดำเนินการดังนี้ 1) ควรสร้างวิสัยทัศน์ให้เกิดขึ้นในองค์กร ภายใต้การมีส่วนร่วมจากบุคลากรและชุมชน 2) ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทำข้อตกลง (MOU) กับโรงเรียนเครือข่ายและหน่วยงาน ภายนอกเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง ด้านการทำงานเป็นทีม ควรดำเนินการดังนี้ 1) ควรจัดการประชุมหารือร่วมกับครูในการมอบหมายให้รับผิดชอบงานที่ทำตามความ สนใจ ความถนัดและความสามารถ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 2) ควรส่งเสริมระบบการนิเทศภายใน เพื่อกำกับ ติดตาม ชี้แนะและให้ความช่วยเหลือ (Coaching & Mentoring) นำระบบคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการสะท้อนและประเมินผลการปฏิบัติอย่าง ต่อเนื่อง ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรดำเนินการดังนี้ 1) ควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สนับสนุนให้ครูได้ ถ่ายทอดและเผยแพร่นวัตกรรม ที่เกิดจากการปฏิบัติงานหรือการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งภายในและนอก สถานศึกษา 2) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงสร้างเครือข่ายพื้นฐานในโรงเรียนเพื่อให้ครูและ นักเรียนเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราวุธ บุญเกิด (2565 น.765) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของโรงเรียน แผนกลยุทธ์ ให้มีความทันสมัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 2) ด้านการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องจัดระบบให้มีการนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบที่หลากหลาย 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน

การสอน แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องแนะนำ พร้อมทั้งกระตุ้นและส่งเสริมครูและบุคลากรให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและกระตุ้นครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้และการบริหารชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ อภิสัทธี วงษ์ประดิษฐ์ (2565 น.202-203) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรวางแผนสนับสนุน ตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนาการสร้างสรรค์บรรยากาศ การเรียนรู้ 2) ผู้บริหารควรวางแผนส่งเสริมคณะครูพัฒนาตนเอง ประเมิน และปรับปรุงหลักสูตร และการสอน 3) ผู้บริหารควรวางแผนดำเนินการนิเทศที่หลากหลาย ติดตาม และปรับปรุงการ นิเทศการสอน 4) ผู้บริหารควรศึกษานโยบายและร่วมกันวางแผน อำนวยความสะดวก ตรวจสอบ สะท้อนผล และปรับปรุงพัฒนาการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดจันทบุรี ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นต่อไปนี้ ด้านมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง และด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ งานวิชาการถือเป็นงานหนึ่งซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จการบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารสถานศึกษา

2. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญ จะต้องดำเนินงานตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องพัฒนาตนเองและทีมงานให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดจันทบุรี ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี

2. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดจันทบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชฎานิศ อินทวงค์ โรเบิร์ตสัน (2565 น. 92-93) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1. **วารสารปัญญาปณิธาน ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565) หน้า 83-96.**
- ไชยา ภาวะบุตร (2566 น.62) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร นครพนมและมุกดาหาร. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีที่ 13 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2566 หน้า 56-70.**
- นียดา เปี่ยมพีชนะ(2566 น.260) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. **Journal of Roi Kaensarn Academi ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม 2566 หน้า 252-269.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ปรีชญา รูปต่ำ(2566 น.25) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. **วารสารวิชาการแสงอีสาน ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน 2566. หน้า 19-31.**
- อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์ (2565 น.202-203) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. **วารสารวิจัยวิชาการ ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2565) หน้า 197 -210.**
- อัษฎาวุธ บุญเกิด (2565 น.765) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2565) หน้า 764-766.**
- Best, John W. (1970). **Research in Education**. New York: Prentice,Inc
- Cornbach, Lee J. (1978). **Essentials of psychological Testing**. 3rd ed. New York :Herper &Row Publishers.
- Likert, Rensis. (1961). **New Pattern of Management**. New York: McGraw-Hill.